

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz altmış dokuzuncu İçtima

6 . 1 . 1339 Cumartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	201	dafaai Hukuk intihabatına ve Dahiliye	
2. — Sualler	201,207	umuruna müdahale edilmekte olduğuna	
1. — Trabzon Mebusu Ali Şükrü Beyin, Trabzon asayışı hakkında Dahiliye Vekâletinden sual taktirri	201	dair Dahiliye Vekâletinden sual taktirri	209
2. — Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin, İskenderun havalisine dair Hariciye Vekâletinden sual taktirri	201	9. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, hapsanelere dair Dahiliye Vekâletinden sual taktirri	209
3. — Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin, Ereğli Kömür Havzası Amele Müfettişi hakkında Dahiliye Vekâletinden sual taktirri	207	10. — Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin, Nemlizade Midhat Beyin, esbabı tevkifine dair suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin, şifahi cevabı	209:210
4. — Saruhan Mebusu Avni Beyin, telgraf muhaberatına dair Dahiliye Vekâletinden sual taktirri	207	11. — Karahisarı Sahib Mebusu İsmail Şükrü Efendinin, Yeni Gün Gazetesinin neşriyatına dair suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin şifahi cevabı	210:215
5. — Mersin Mebusu Ziya Beyin, Dâva vekili Abdülhamid Efendinin katline dair Dahiliye Vekâletinden sual taktirri	207:208	3. — Azayı kiram muamelâtı	202
6. — Bayezid Mebusu Şevket Beyin, kendisini soyan eşkıya hakkında suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin şifahi cevabı	208:209,211	1. — Kozan Mebusu Dr. Fikret Beye tam tahsisatla altı ay mezuniyet verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	202
7. — Lâzistan Mebusu Ziya Hurşid Beyin, Akçaabad Müdafaai Hukuk intihabatına dair Dahiliye Vekâletinden sual taktirri	209	2. — Muş Mebusu Ali Rıza Beyin, tecavüz ettirdiği müddetin mezuniyetten sayılmasına dair Divanı Riyaset kararı	202:203
8. — Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin, Trabzon'a izam kılınan Heyete, Mü-		3. — Çorum Mebusu İsmet Beyin, İstanbul Meclisi Mebusanında iken almış olduğu mezuniyet müddetine ait tahsisatı hakkında Divanı Riyaset kararı	203:205
		4. — Memurin Muhakemat Tetkik Heyetiyle Encümeni için intihap	206:207

	Sayfa		Sayfa
4. — Lâyhalar	201	muavenet hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/599)	205
1. — İstanbul vilâyeti ile düşmandan istihlâs olunan mahallerin Aşar Hisse İanesi hakkında kanun lâyihası	201	4. — Aydın Mebusu Esad Efendinin, Meccanen kereste kat'ına müsaade olunmasına dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/601)	201
2. — 9 Kânunuevvel 1338 tarihli Avans Kanununa müzeyyel kanun lâyihası	201	5. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Ücuratı içtimaiye hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/630)	205
5. — Tezkereler	201	6. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Altın para zamanında Eytam sandıklarında yapılan istikraz faizlerine bire dört zammı hususunda Eytam Sandıkları Nizamnamesinin tadiline dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/628)	205:206
1. — Büyük Millet Meclisi takdirnamesiyle usulü taltif hakkındaki Kanunun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	201:202	7. — Çorum Mebusu Dursun Beyle, Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, Harbi Umumi müsebbipleriyle muhtekirlerin tecziyesi hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/616)	206
6. — Takrirler	202	8. — Konya ovasının irva ve iskasına dair kanun lâyihası ve Nafia Encümeni mazbatası	206
1. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, İstanbul muvaredatına ait Gümrük muamelâtı hakkında takriri	202	9. — Petrol ve tabii havagazı ve neft madenleri hakkında kanun lâyihası ve İktisat Encümeni mazbatası	206
7. — Mazbatalar	205		
1. — Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Mütekaidîn, eytam ve eramil maaşatı senedatının puldan istisnası hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/625)	205		
2. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Muhacirlere verilen arazi hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/606)	205		
3. — Aydın Mebusu Esad Efendinin, İhtiyat zâbitanına badetterhis yapılacak			

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,17

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KÂTIPLER : Süleyman Sırrı Bey (Yozgad), Hakkı Bey (Van)

REİS — Efendim Celseyi açıyorum. Zaptı sabık okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

Birinci Reisvekili Hüseyin Avni Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Bursa Mebusu Emin Beyin muhacirinin bir müddet daha şimendifelerle meccanen sevk edilmelerine dair tahriri Sıhhiye Vekâletine, Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin Büyük Millet Meclisi Hükümeti haritası namıyla satılan haritanın yanlışlığına binaen toplattırılarak imha edilmesine dair tahriri Dahiliye Vekâletine, Bitlis Mebusu Yusuf Ziya Beyle rüfekasının Vilâyatı Şarkiye muhtacinine muavenet icrasına dair temenni tahriri Heyeti Vekile Riyasetine, Antakya'dan mevrad İzmit Mebusu Sırrı Beyin tahririne merbut telgraf kıraat olunarak Lozan Sulh Konferansına tebliğ edilmek üzere Hariciye Vekâletine havale ve mezuniyet hakkındaki Divanı Riyast Kararı kabul olundu. Lozan Sulh Konfransı hakkındaki müzakere kâfi görüldü. Varidat Kanununun altıncı maddesi ikinci defa tâyini esamiyle reye vaz'olunarak teneffüs için Celse tatil olundu.

İkinci celse

Hüseyin Avni Beyin tahtı Riyasetlerinde bilinikât altıncı maddenin (11) ret ve (3) müstenkife karşı (132) reyyle kabul olunduğu tebliğ edildi. Varidat Kanununa Maliye Vekili Bey tarafından dokuz ve onuncu madde olarak ilâvesi teklif edilen mevaddı kanuniyenin ruznameye alınarak müzakeresi kabul edilmekle dokuzuncu madde olarak Refik Şevket Beyin tadil tahriri kabul ve onuncu madde tahrirlerle Muvazenei Maliye Encümenine havale edildi ve Cumartesi günü toplanmak üzere İctimaa niha-

yet verildi.

Reisisani
Ali Fuad

Kâtip
Van
Hakkı

Kâtip
Yozgad
Süleyman Sırrı

2. — SUALLER

1. — Trabzon Mebusu Ali Şükrü Beyin, Trabzon asayışı hakkındaki sual tahriri Dahiliye Vekâletine,

2. — Tunalı Hilmi Beyin, İskenderun havâlisine dair sual tahriri Hariciye Vekâletine tevdi edilmişlerdir.

REİS — Efendim zaptı sabık hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Zaptı sabık aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Zaptı sabık aynen kabul edilmiştir. Evrakı varideye geçiyoruz.

4. — LÂYİHALAR

1. — *İstanbul vilâyetiyle düşmandan istihlâs olunan mahallerin Âşar hissei ianesi hakkındaki kanun lâyihası*

REİS — İstanbul vilâyetiyle düşmandan istihlâs edilen mahallerin Âşar hissei ianesi hakkında Heyeti Vekileden mevrad lâyiha kanuniye var. Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale ediyoruz.

2. — *9 Kânunuevvel 1338 tarihli Avans Kanununa müzeyyel kanun lâyihası*

REİS — 9 Kânunuevvel 1338 tarihli Avans Kanununa müzeyyel Heyeti Vekileden mevrad lâyiha kanuniye var. Muvazenei Maliye Encümenine havale olundu.

5. — TEZKERELER

1. — *Büyük Millet Meclisi takdirnamesiyle usulü taltif hakkındaki Kanunun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi*

REİS — Büyük Millet Meclisi takdirnamesiyle usulü taltif hakkındaki Kanunun üçüncü maddesinin tayzih ve tefsiri hakkında İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi var. Bu mesele hakkında Müdafaa-i Milliye Encümeninin Heyeti Umumiye ruznamesine dâhil mazbatası vardır. Bununla tevhid ediyoruz.

6. — TAKRİRLER

1. — *İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, İstanbul muvaridatına ait Gümrük muamelâtı hakkında takriri*

REİS — İstanbul muvaridatına ait Gümrük muamelâtı hakkında İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin Maliye Vekâletinden temenni takriri var, Maliye Vekâletine havale ediyoruz.

Şimdi efendim, Divan kararları var, onları okuyacağız.

3. — ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — *Kozan Mebusu Dr. Fikret Beye tam tahsisatla altı ay mezuniyet verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Kozan Mebusu Dr. Fikret Bey hakkında mezuniyet kararı vardır. Okunacak :

Heyeti Umumiye

Şeker hastalığına müptelâ olduğundan dolayı berayı tedavi tam tahsisatla altı ay mezun addine dair Kozan Mebusu Dr. Fikret Beyin takririyle sureti musaddakası merbut tabip raporu Divanı Riyasetin 4 Kânunusani 1339 tarihli Kırk Dördüncü İctimamında tezekkür olunmuş ve munailayhin berayı tedavi altı ay müddetle mezun addi tensibedilmiş ise de müddeti mezkûre için tam tahsisat talebinin bilâmütalâa Heyeti Umumiye arzı muvafık görülmüştür efendim.

Büyük Millet Meclisi

Reisisanisi

Ali Fuad

REİS — Efendim Kozan Mebusu Fikret Bey altı ay mezuniyet istiyor. Divanı Riyaset de kabul ediyor. Altı ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. (Tâyini esami ile sesleri) Müsaade buyurun efendim, bir kere altı ay mezuniyeti roye koydum. Şimdi tam tahsisat alması keyfiyetini tâyini esami ile reyi âlinize vaz'edeceğim. Binaenaleyh reylerinizi istimal bu-

yurunuz. Yani efendim Fikret Beyin altı ay mezun bulunduğu müddetçe tam tahsisat almasını kabul eden arkadaşlar beyaz, muvafakat etmeyen arkadaşlar kırmızı rey verecektir.

(Âra toplanmaya başlandı.)

2. — *Muş Mebusu Ali Rıza Beyin, tecavüz ettirdiği müddetin mezuniyetten sayılmasına dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim Muş Mebusu Ali Rıza Bey hakkında Divan kararı var, okunacak :

Heyeti Umumiye

3 Nisan 1338 tarihinde Başkumandanlık Makamı sâmisî tarafından hidematı vataniyeye memuren vilâyatı Şarkıye'ye izam edilmiş ve vazife vataniyesine 11 Haziran 1338 tarihinde hitam verilmiş olan Muş Mebusu Ali Rıza Beyin vesaiti nakliyenin fıkdanı ve mazereti sıhhiyesi hasebiyle Meclisi Âliye 26 Ağustos 1338 tarihinde iltihak etmesine nazaran tecavüz ettirdiği kırk beş gün için muhassasatının itasına dair takriri Divanı Riyasetin 6 Eylül 1338 tarihli İctimamında tezekkür ve talebi vâkı ekseriyetle reddedilmişti. Mu-maileyh tarafından verilen ve Divanı Riyasetin 4 Kânunusani 1338 tarihli Kırk Dördüncü İctimamında tetkik olunan yeni takririnde vazife vataniyesinin hitamını müş'ir 11 Haziran 1338 tarihli telgrafnameyi aynı suretle memuren Van'da bulunan Mebus Haydar Beyin gösterdiği lüzum üzerine vazife ile gittiği Van'dan Muş'a avdetinde 2 Temmuz 1338 tarihinde tebellüğ eylediğinden ve Muş'a akabi muvasalatında sureti musaddakası merbut tabip raporu mucibince yirmi beş gün hasta kaldığından hareketi teahhur ettiğini ve bu esbab dolayısıyla Meclisi Âliye kırk beş gün tecavüzle iltihak eylediğini ifade ve müddeti mezkûreye ait tahsisatının itasını talebetmiş olduğundan mevzu bahis kırk beş günden yirmi gününün Van'da bulunması hasebiyle avdet telgrafını alamaması yüzünden mürur ettiği ve yirmi beş günün de bermucibi rapor hastalık hasebiyle geçtiği anlaşıl-mış ve keyfiyetin Heyeti Umumiyenin nazarı takdirine arzı münasip görülmüştür efendim.

4 . I . 1339

Büyük Millet Meclisi Reisisanisi

Ali Fuad

REİS — Efendim istihsali âra hitam bulmuştur. Müsaade buyurursanız Rıza Bey hakkındaki kararı bir daha okuyalım...

(Tekrar okundu.)

OSMAN KADRİ B. (Muş) — Efendim arkadaşımız Ali Rıza Bey (Divanı Riyasete verdiği takrirden başka bir şey söylemeyeceğim.) Bu zat 24 Mayıs'ta Muş'tan Van'a gidiyor. Riyaset tarafından vâkı olan davet telgrafının tarihi 16 Hazirandır. Muş'tan hareketi 29 Hazirandır. Van'da vazifesini bitirdikten sonra Muş'a avdet ediyor. O vakitten sonra hasta bulunuyor ki, hakikaten o vakit orada idim. 8 Temmuz tarihinde doktor rapor veriyor. O müddet geçiyor. Divanı Riyaset evvelce kendi ifadesini almadığı için bu tecavüzünü lüzumsuz addetmiştir. Yani böyle bir sebebi mâkul görmemiştir. Şimdi tekrar ikinci takrirle meseleyi izah etmiştir.

ABDULLAH Ef. (İzmit) — Divanı Riyasetin kararı musiptir.

ŞEVKET B. (Bayezid) — Divanı Riyasetten soruyorum, Şarkta ne olmuş? Bu milletin hissiyatı siyasiyesiyle oynamak doğru değildir... Hazineden para almak doğru değildir. (Reye sadaları)

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Yağma Hasanın böreği...

REİS — Bendeniz meseleyi zatiâtilerine izah ettim. Vaktiyle Başkumandanlık tarafından bu arkadaş hizmeti vataniyede istihdam edilmek üzere o tarafa gönderilmiş. Sonra vazifesinin hitam bulduğu kendisine tebliğ edilmiş, tebliğ edildiği tarihten itibaren müddetini tecavüz ettirmiş, şimdi bu arkadaş diyor ki; Meclise avdet emrini yirmi beş gün sonra alabildim. Sonra yirmi beş gün de hasta oldum. Bu bapta raporum var, diyor. İşbu müddeiyatı vaktiyle Divanı Riyasetçe tetkik edilmiş ve reddedilmiş. Divanı Riyaset tenvir edilmiş olsaydı, böyle bir karar verilmezdi. Fakat Divanı Riyaset yeniden tetkikatını yaptıktan sonra Divanın eski kararını nakzetmek için bir sebep görememiş, Heyeti Umumiyenize sevk etmiş. Mesele, bu arkadaşın geçirmiş olduğu kırk beş günlük mezuniyetinin tıpkı Mecliste geçirilmiş gibi addedilmesi ricasından ibarettir. Bunu kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmemiştir. (Ret sesleri) Efendim mesele yoktur. Divanı Riyasetin kararını Reyî Âlinize vaz'ettim, kabul buyurdunuz mesele bitmiştir.

ABDULLAH Ef. (İzmit) — Paşa Hazretleri, rica ederim, istirahat ederim; Divanı Riyasetin kararının mı Heyeti Umumiyeye tebliğ bu-

yurdunuz, yoksa o arkadaşımızın şeyini mi? (Mesele anlaşıldı sesleri)

REİS — Efendim Divanı Riyasetin kararı kabul edildi. Arkadaşımızın müracaatını reyî âlinize vaz'ettim. Kabul buyurmadınız. Yani Divanın kararı kabul buyruldu. (Gürültüler) Efendim müsaade buyurun, dinliyelim. Mesele filân yoktur. Reyinize koydum. Kabul etmediniz.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Reis Paşa, iki mesele var.

MUSTAFA B. (Karahisarı Şarki) — Efendim Divanı Riyasetin kararı kabul olunmamakla o arkadaşın geçirdiği müddet zarfındaki maaş ve istihkakının tâyni esami ile reye konulması lâzımdır.

REİS — Divanı Riyaset, bu arkadaşın tecavüz ettirdiği kırk beş günü Mecliste geçirmiş gibi addetmemiştir. Divanı Riyaset kararını Reyî Âlinize koyduk, kabul edildi, yani kabul edilmiyen, o arkadaşın talebidir. (Gürültüler) Yani o arkadaşın Mecliste bulunmuş gibi addedilmesi hakkındaki talebi kabul edilmemiştir.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Paşa Hazretleri müsaade buyurunuz. Kendisine verilen emrin tarihi tebliği nedir?

REİS — Kabul edilmiştir efendim..

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Nasıl olur?

REİS — Efendim müsaade buyurun.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Paşa Hazretleri, bir mebusun, Reisin tebliğ ettiği şeyi anlamadığını söylemek kabahat midir? Rica ederim bir daha reye koyunuz. (Gürültüler) (Mesele bitmiştir. Çok ayıp sesleri)

REİS — Dinliyelim efendim, izah ettim. Dinliyeediniz.

FAHREDDİN B. (Kars) — Anlayıp dinledikten sonra reyimizi verelim.

3. — *Çorum Mebusu İsmet Beyin, İstanbul Meclisi Mebusanında iken almış olduğu mezuniyet müddetine ait tahsisatı hakkında Divanı Riyaset kararı*

REİS — Müsaade buyurun efendim; İsmet Bey hakkında Divanı Riyaset Kararı vardır.

Heyeti Umumiyeye

İstanbul Meclisi Mebusanının üçüncü devrei intihabiyesinin Beşinci İçtimaında, mezuniyet talebinde bulunmuş ve Meclisin feshi üzerinde talebi vâkı hakkında bir muamele ifa olunmadığı cihetle içtimaı mezkûra ait tahsisatı tes-

viye edilememiş olan Çorum Mebusu İsmet Beyin intacedilemeyen ve meali, mezuniyetinin inkızasında, Ankara yollarının emniyetsizliğinden Karadeniz tarikiyle İstanbul'a müteveccihen Çorum'dan hareket ettikten sonra Samsun'da yirmi gün vapura intizar ettiğine ve hasbel izdiham vapura binmeye muvaffak olmadığına mütedair 30 Teşrinisani 1335 tarihli telgrafnamesi Meclisi Mebusanın son devrei intihabiyesinde, münthap Divanı Riyasetçe 15 Mart 1336 tarihinde tezekkür edilmiş ve mazereti mesrudesinin kabulüyle Meclise iltihak edemediği müddet için mezun addedilmesi ekseriyetle karargir olmuş olduğundan son Meclisi Mebusanın tatili ve firaren avdet mecburiyeti hasebiyle Meclisi mezkûr Heyeti Umumiyesine sevkiyle ikmali muamele edilememesine mebni istifası mümkün olamıyan mezuniyeti mezkûreye ait bakıyei muhassasatın Meclisi mezkûr veznesinden müdevver mebalîğ meyanında âza muhassasatı olarak mevkuf paradan tesviyesine dair mumaileyhin takriri, Divanı Riyasetin 4 Kânunusani 1339 tarihli kırk dördüncü İctimanda tezekkür olunmuş ve mesele aidolduğu Meclise intacedilemediği gibi mütaakıp Meclisin dahi Divanı Riyasetince kabul edilmiş ise de Heyeti Umumiyesine sevkine vakit kalmamış olduğundan keyfiyetin berveçhi bâlâ tafsilan Heyeti Umumiyeye arzı ve evvelemerde o zamana ait mezuniyetin tasdikıyla buna müsteniden tahsisatı mevkufesinin tesviyesi ekseriyetle tensibedilmiş olmakla arzı keyfiyet olunur, efendim.

B. M. Meclisi Reisisanisi
Ali Fuad

İSMET B. (Çorum) — Arkadaşlar, bu; istihkak ve saire meselesinden ziyade bir hukuk meselesidir. Yani benim hukuki bir vaziyetim tahaddüs etti. Bunun usulen halli için Divanı Riyasete arz ettim. Divanı Riyaset de Meclise arz etti. Meseleyi kısaca izah edeyim : Üçüncü devrei intihabiyenin hitamında mezuniyet aldım. Avdetimde Samsun'da vapur bulamamak dolayısıyla bekledim. Mezuniyet istedim, Meclis, yirmi gün mezuniyet verdi. Tekrar Ankara tarikiyle gelmek mecburiyeti hâsıl oldu. Çünkü, yol mesdud idi. Ankara tarikiyle döndüğüm zaman, Meclis feshedildi. Biliyorsunuz ki, bir Meclis seddedilince usulen devrei mütaakibe Meclis Divanı

Riyasetleri meseleyi halleder. Biz tekrar intihabedildik. Mesdud Meclis Divanı Riyasetine müracaat ettik, Karahisarı Şarki Mebusu Şefik Bey ve saire hakkında Divanı Riyaset bir karar veriyor. O müddet zarfında bizi mezun addetmişler ve tahsisatımızı mevkuf tutmuşlar. Benim bundan haberim yoktu. Mecliste tevkifat iera edilince Heyeti Umumiyenin âcilen içtimaına karar verildi. O karar esnasında benimle beraber Şefik Bey hakkındaki karar okundu. O karar kabul olundu. Benimki de okunacağı zaman «Biz, sırf protesto makamında içtimai umumi akdettik. Binaenaleyh, başka bir iş yapmayız» dediler. Bittabi o zaman da benim için bir fedakârlık yapmak lâzımgeldi. Ehemmiyeti yok, dedim. Meclis içtimai umumisini tatil etti, bir daha da içtima etmedi, biliyorsunuz sonra seddedildi, biz de firaren avdet ettik. Bilâhara Meclis hesabatı tetkik edilirken mebalîği müdevver arasında âzayı kiram mevkufatı, diye bir para vardı. Sorduk. Bu para, size ait dediler. Bendenize aidolan kararnameyi göndermişler. Bendeniz de mezkûr kararnameyi ikmali muamele için Divanı Riyasete verdim. Yani bu usul meselesidir. Sabık devrei intihabiyede bulunan mebusların mazeretlerinden mümbais mezuniyetleri dolayısıyla tahaddüs etmiş bir meseledir. Bunu halledecek, mütaakıp bir Meclistir. Biz geldik, buraya yerleştik. Kabul edilirse pekâlâ, hence bir mesele yoktur.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Arkadaşlar, Büyük Millet Meclisi İstanbul Meclisini takibeden bir Meclis değildir. Meclisi Âliniz fevkalâde hâdisatın tevlihdettiği bir meclistir. Salâhiyeti fevkalâdedir. Binaenaleyh, İstanbul Meclisine iştirak eden ve oraca mezuniyetini istihsal eden ve yine oraca bir karar istihsal eden bir arkadaşın aradan üç dört sene geçtikten sonra, âzadan bir arkadaşın (Vaziyeti hukukiyemin tesbiti) diye müracaatını ben anlamam. (Doğru, sesleri) Anlıyan varsa ona göre rey verin. Bu itibarla bu gibi mesail Meclisi Âlinin büyüklüğüyle gayrikabili telif, enzârı umumiyede iyi bir vaziyet ihlas etmeyecektir. Bunu da söylemek mecburiyetindeyim. Binaenaleyh arkadaşlardan çok rica ederim; bunlar haizi ehemmiyet mesele değildir. Bu gibi şeylerle Meclisi Âlinin vakitlerini zâyî etmesinler. Muhibi münakaşa ve müzakere bir mesle değildir. (Doğru sesleri, müzakere açılmaz sesleri)

NEBİL Ef. (Karahisarî Sahîb) — Müzakerede açılacak değil, yalnız bendenizin anladığım; Divanı Riyasetinin kararında üçüncü devrei intihabiye diyor. Üçüncü devrei intihabiye ise 1329 senesinde intihabolunan Meclistir. Bu Meclis mi yoksa bundan evvelki İstanbul Meclisi midir? (İstanbul Meclisi sesleri) 1336 senesinde Meclis burada inikadettikten sonra İstanbul'dan gelen ve bu Meclise iştirak eden arkadaşlarımızın bir kısmı orada tahsisatını almış, tahsisatını aldıkları halde hesap kapanmıştır. Alamadıkları tahsisatları -daha doğrusu- bin iki yüz elli liraya iblâğ etmek için burada bütün tahsisatlarını almışlar ve hesap kapanmıştır. Zannederseniz böyle bir meseleyi mevzu bahis etmek doğru değildir, müzakereye lüzum yoktur.

REİS — Efendim meseleyi Heyeti Aliyenize arz edeyim. İsmet Beyin bahsettiği Meclis; malûmuâliniz; feshedildi. Yani İstanbul'un işgali münasebetiyle değil, daha evvel, mütarekeyi mütaakıp o Meclis feshedildi ve ondan sonra Hareketi Milliyenin mebdeinde yeniden bir Meclis açıldı. O Meclisin Divanı Riyaseti bu meseleyi tetkik etmiş, yani İsmet Beyin hakkını kabul etmiş, yalnız malûmuâlileri vakti kalmamış, Heyeti Umumiyyeye sevk edememiş. Bu gibi kararlar hakkında malûmuâliniz, Heyeti Umumiyyeye karar verilmesi lâzımgelir. Mesele nin esas budur. İsmet Bey de bugün bize müraعات ediyor. Biz de bu meseleyi Heyeti Umumiyyeye havale ettik. Yani İsmet Beyin üçüncü devrei intihabiyenin beşinci içtimaına aidolan mezuniyetini kabul ettik. Eğer tarafı Âlinizden de kabul edilirse tahsisatını vermek lâzımgelir. (Ret, ret sesleri) Binaenaleyh, İsmet Beyin o devreye aidolan mezuniyetini Reyi Âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Reddedilmiştir.

7. — MAZBATALAR

REİS — Efendim şimdi encümenlerden mevрут mazbatalar vardır.

1. — *Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Mütেকaidin, eytam ve eramil maasatı senedatının puldan istisnası hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/625)*

REİS — Yozgad Mebusu Süleyman sırrı Beyin Damga Nizamnamesi muafiyatına dair teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha En-

cümeni mazbatası var. Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale ediyoruz.

2. — *Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Muhacirlere verilen arazi hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/606)*

REİS — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Muhacirin uhdesindeki emlak ve arazi hakkındaki teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. Keza Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale edilmiştir.

3. — *Aydın Mebusu Esad Efendinin, İhtiyat zâbitanına badetterhis yapılacak muavenet hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/599)*

REİS — Hizmetleri görülen ihtiyat zâbitleriyle sivil zâbitlerin badet terhis terfihleri hakkındaki Aydın Mebusu Esad Efendinin teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. Müdafaai Milliye Encümenine havale ediyoruz.

4. — *Aydın Mebusu Esad Efendinin, Meccanen kereste kat'ına müsaade olunmasına dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/601)*

REİS — Aydın Mebusu Esad Efendinin, Meccanen kereste kat'ına dair Kanun hakkındaki teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. İktisat Encümenine havale ediyoruz.

5. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Ücüratı içtimaiye hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/630)*

REİS — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Ücüratı içtimaiye hakkındaki teklifi kanunusunin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyoruz.

6. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Altın para zamanında Eytam sandıklarından yapılan istikraz faizlerine bire dört zammı hususunda Eytam Sandıkları Nizamnamesinin tadiline dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/628)*

REİS — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Eytam Nizamnamesine müzeyyel teklifi kanunusunin

sayamı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. Şer'îye ve Evkaf encümenlerine havale ediyoruz.

7. — *Çorum Mebusu Dursun Beyle Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, Harbi Umumi müsebbipleriyle muhtekirlerin tecziyesi hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/216)*

REİS — Harbi Umumi müsebbiplerinin ve memleketi aç bırakanların icrayı muhakemeleri için Divanı Âli teşkili hakkında Çorum Mebusu Dursun Beyin teklifinin reddedildiğine dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyoruz.

8. — *Konya ovasının iskasına dair kanun lâ-yihası ve Nafia Encümeni mazbatası*

REİS — Konya ovası iska kanalları hakkındaki lâyihai kanuniyenin kabul edildiğine dair İktisat Encümeni mazbatası ruznameye alınmıştır. Efendim.

9. — *Petrol, tabîi havagazı ve neft madenleri hakkında kanun lâ-yihası ve İktisat Encümeni mazbatası*

REİS — Petrol, neft ve havagazı menbaları hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair İktisat Encümeni mazbatası ruznameye alınmıştır, efendim.

4. — *Memurun Muhakemat Tetkik Heyeti ile Encümeni için intihap*

REİS — Efendim, malûmuâliniz, memurun Muhakemat Heyeti ve Encümeni hakkında geçenlerde intihap yapılmıştı. Mecliste ekseriyet vardı. Fakat kimse nısbabı kazanamamıştı. Binaenaleyh ikinci defa da nısbab olmadı. Tekrar intihap yapacağız. Lûtfen reyinizi istimal buyurun.

SİRRI B. (İzmit) — Efendim ruznamede Heyeti Vekileden iradolunan suallere cevap verileceğine dair bir kayıt yoktur. Heyeti Vekileden suallerimiz vardır.

REİS — Var efendim, Dahiliye ve İktisat Vekâletlerinden سوال takrirlerine cevap verilecektir.

SİRRI B. (İzmit) — Diğer vekâletlerden de suallerimiz vardır. Hukuku memleket ihlâl ediyor. Bundan maddi zararlar husule geliyor. Çok rica ederim ki, buna vaktiyle cevap verilsin.

REİS — Efendim müsaade buyurun, evrakı varideden sonra suallere cevap verilecektir. Bugün vaktimiz kalırsa bugün cevap verilir, efendim.

SİRRI B. (İzmit) — Kuvvei müeyyideler Heyeti Vekilenin Heyeti Umumiyeye cevap vermesiyle kaimdir. Başka kuvvei müeyyidesi yoktur, rica ederim.

ALİ SURURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Yapılacak intihabın ikinci olduğunu biliyoruz. Gerçi bir intihapta nısbab yoktu. Fakat bu intihap pek müstaeel ve mühimdir. Heyeti Celile her zaman bununla meşgul oluyor. Çok rica ederim Heyeti Celilenin reyine vaz'ediniz. Zira bu intihap üçüncüdür ve reyî izafi ile yapılsın. Bundan başka çare yoktur vezâten üçüncü intihap da esasen reyî izafi ile olur, diye Nizamnamede muharrerdir. Birinci defa intihapta nısbab olmazsa o asla sayılmaz diye bir kayıt yoktur. Binaenaleyh bu intihap üçüncüdür. Reyî izafi ile olmasını istiyoruz.

HACI AHMED HAMDİ Ef. (Muş) — Reis Bey her vakit hem Tetkik Heyeti ve hem de Tetkik Encümeni için birlikte intihap yapıyor. Mesele karışıyor. Meselâ arkadaşlardan birisi her iki tarafa da intihabediliyor. Reyler dağılıyor. Bunun için ayrı ayrı yapılsa daha muvafık olur ve reyler de dağılmaz.

REİS — Efendim eğer kabul edilirse evvelâ heyetin sonra encümenin intihabını yapalım. Evvelâ Tetkik Heyeti, fazla rey alanların isimleri ve aldıkları reyler okunuyor. Abdülhak Tefvik Bey (Dersim) 52, Haydar B. (Van) 51, Mustafa Hilmi Efendi (Niğde) 49, Resul Bey (Bitlis) 43, Tefvik Bey (Erzincan) 38, Dursun Bey (Çorum) 35, Ragıb Bey (Amasya) 28,

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Reis Paşa Hazretleri zı'fî yazılacak. İki noksan yazılmıştır.

REİS — O kadar yazmışlar efendim.

HACI AHMED HAMDİ Ef. (Muş) — Efendim zı'fî olmazsa o vakit herkes doğrudan doğruya intihap yapar. (Altı mı, beş mi? Sadaları)

REİS — Beş zat intihabedilecektir. (Âra istihsal olundu.)

Efendim, reylerini istimal etmeyenlerin isimleri tekrar okunacaktır.

(Esami tekrar okundu.)

Efendim, istihsalî âra hitam bulmuştur.

(Ârayı tasnif için kur'a çekilerek : Sami Bey (İçel), Reşad Bey (Saruhan), Ragıb Bey (Kütahya) memur oldular.)

HACI MUSTAFÂ Ef. (Ankara) — Reis Bey intihap hakkında iki kelime müsaade eder misiniz?

REİS — Buyurun.

HACI MUSTAFA Ef. (Ankara) — Efendim, geçende Şûrayı Devlet teşkili için bir takrir verildi. Rica ederim, o takriri çıkariverelim. Zira bu zevat birkaç gün sonra yine istifa edecekler ve masalihi ibad yüzüstü kalacak ve üç beş

gün zarfında tekrar tekrar intihap ierası suretiyle ne kadar vaktimiz ve ne kadar nakdimiz geçtiğini düşünelim ve bu işe bir hâteme vereyim de işlerimize bakalım.

REİS — Efendim, on beş dakika istirahat.

Birinci Celsenin hitamı; saat: 2,30

İKİNCİ CELSE

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KÂTIPLER : Süleyman Sırrı Bey (Yozgad), Hakkı Bey (Van)

REİS — Celseyi açıyorum. Şimdi memurin Muhakemat Tetkik Encümeni intihabı yapılacak. Reylerinizi istimal ediniz. Müsaade ederseniz namzetleri okuyacağız.

Geçen defa rey kazananların esamisini okuyacağız.

Şevket Bey (Bayezid), Osman Kadri Bey (Muş), Hacı Feyzi Bey (Elâziz) Ziya Bey (Bitlis), Süleyman Sırrı Bey (Yozgad), Hulûsi Bey (Kastamonu), Haydar Bey (Van), Osman Nuri Bey (Bursa), Hüseyin Hüsnü Efendi (İstanbul), Midhat Bey (Mardin), Abdullah Efendi (İzmit), Abülhak Tevfik Bey (Dersim), Hacı Şükrü Bey (Diyarbakir), Resul Bey (Bitlis), Nafiz Bey (Canik), Abdülkadir Kemalî Bey (Kastamonu), Mustafa Hilmi Efendi (Niğde).

ABDULLAH Ef. (İzmit) — İstirham ederim efendim, bendenizi intihap buyurmasınlar. (Kaç kişi olacaktır? Sesleri)

REİS — Efendim, dokuz kişi olacaktır.

(İsparta dairei intihabiyesinden istihsalî âraya başlandı.)

Efendim, reylerini istimal etmiyenlerin isimlerini tekrar okuyoruz.

(İsimler tekrar okundu.)

Efendim, istihsalî âra hitam bulmuştur.

(Avni Bey (Saruhan), Nüzhet Bey (Ergani), Ali Rıza Bey (Kars) ârayı tasnife memur edilmişlerdir.)

REİS — Ruznameye geçiyoruz. Dahiliye Vekili Bey bâzı suallere cevap vereceklerdir. Buyurun Fethi Bey.

3. — *Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin, Ereğli Kömür Havzası Amele Müfettişi hakkında Dahiliye Vekâletinden suali*

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Tunalı Hilmi Beyin Ereğli Kömür Havzası Amele Müfettişi hakkında bir sual takriri vardır.

(Tunalı Hilmi Bey burada yoktur, sadaları)

REİS — Kendisi yoktur. Suali sâkıttır.

4. — *Saruhan Mebusu Avni Beyin, telgraf muhaberatına dair Dahiliye Vekâletinden sual takriri*

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — Telgraf muhaberatına dair Saruhan Mebusu Avni Beyin bir takriri var.

REİS — Efendim, Avni Bey tasniftedir. Onu sonraya bırakalım.

5. — *Mersin Mebusu Ziya Beyin, Dâvavekili Abdülhamid Efendinin katline dair Dahiliye Vekâletinden sual takriri*

FETHİ B. (İstanbul) — Mersin Mebusu Ziya Beyin bir sual takriri vardır. (Mezundur, sesleri)

CEMİL B. (Kütahya) — Mezun olunca sâ-
kıt olmaz efendim. Avdetine têhir olunur.

6. — *Bayezid Mebusu Şevket Beyin kendisi-
ni soyan eşkiya hakkında sual takriri ve Dahili-
ye Vekili Ali Fethi Beyin şifahi cevabı*

ALİ FETHİ B. (Devamla) — Efendim Ba-
yezid Mebusu Şevket Beyin bir sual takriri var.

Riyaseti Celileye

Eşkiya tarafından soyulduğumu iki defa su-
al takririmle Meclisi Âliye arz ve iblâğ eylemiş-
tim. Birinci defa vâkı olan suale Dahiliye Ve-
kâleti Celilesinden verilen cevapta eşkiyaların
Dersim sancağına firar eylediklerinden, takiba-
tın imkânsızlığından bahis buyurulmuştu. İkinci
suale verilen cevapta ehemmiyetle takibedil-
mekte ve mahallî mutasarrıflığına da yazılmak-
ta olup henüz cevap alınmadığı ileri sürülmüş-
tü. Aradan iki sene geçiyor. Hâlâ mağsup üç
bin liralık nukut ve eşyam istirdadolunmadı.
Halbuki mesmuatı âcizaneme nazaran asıl fail-
ler ve kaatillerin Hükümete istimanları kabul
edilerek elyevm vesikai resmîye ile sellemehüsse-
lâm, serbest Erzincan'da dolaştıkları mevsuktur.
Evet, Hükümet affedebilir. Fakat hukuku şah-
siyemi ne suretle temin etmiştir? Üç seneye ka-
riboluyor, lâ ve neam denilmedi. Hükümetin
emsalime yaptığı muamelei adaletkâriden ben
neden istifade edemiyorum? Acaba Dahiliye Ve-
kâleti Celilesince yalan mı telâkki buyuruluyor?
Ne vakte kadar sual takririyle tasdiatta bulu-
nacağım? Katî bir cevap verilmek üzere Dahili-
ye Vekâleti Celilesinden tekrar sual buyurulma-
sını teklif ederim efendim.

11 Teşrinisani 1337

Bayezid Mebusu
Şevket

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İs-
tanbul) — İki senedir hiç netice alınmadı diyor.
Zayiat 3 bin liraya kariptir. Efendim sahibi su-
al Bayezid Mebusu Şevket Bey refikimiz bundan
evvel de o zaman Meclisi Âliye arz ettiğim ce-
vapta Erzincan'dan geçerken eşkiyanın taarru-
zuna duçar olmuş ve bu taarruz eden eşkiya Der-
sim'in Ovacık kazasına mensubolduğu için ve
Ovacık kazasındaki intizamsızlık, asayişsizlik
hasebiyle henüz Hükümeti Milliye teşekkül etme-
diği için takibatın yapılamadığını arz etmiştim,
mamafih mümkün olduğu kadar takibata teves-

sül olunmasını ve gasbolunan emval ve paraların
istirdadolunması için mütaaddit defalar Elâziz
vilâyetine ve Dersim livasına yazdım. Ovacık'-
ta asayiş ve inzibatın bir an evvel tesisi için ora-
ya lâakal bir tabur asker ikame etmek lâzımdı.
Dağlık ve biraz da Hükümete inkıyatları noksan
olan bu ahaliyi asker kuvvetiyle daireyi inkıyat
ve inzibata almak lâzımdır. Halbuki iki seneden
beri bu hususta vâkı olan müracaatlerim maat-
teessüf müspet bir neticeye vâsıl olamamıştır.
Şark Cephesi oraya asker tefrikine imkân bula-
mamıştır. Elyevm ise oraları gayet dağlık ve
karla mestur olması hasebiyle asker sevkine ve
harekâtı askeriye icrasına da imkân yoktur. Le-
hülhamd şimdi vaziyeti askeriyemiz daha iyi bir
şekildedir. İnşallah bu bahar mevsiminde hava-
lar açıldığı ve yollar müsait bir şekil aldığı za-
man oraya bir tabur asker göndereceğiz. Gerek
Bayezid Mebusu Şevket Beyefendiye ait eşyayı
gasbedenleri ve gerekse diğer hususatta şakavet-
te bulunmuş olanları tedibetmek için lâzımgelen
esbaba tevessül edeceğiz.

Şevket Beyefendi diyorlar ki; Beni soyan
adamlar Erzincan'da serbest olarak gezmektedir.
Erzincan Mutasarrıflığına yazdım ve hattâ isim-
lerini bile vermişlerdi. Oradan tahkik ettik, ken-
dilerinin katiyen Şevket Beyin soyulmasıyla alâ-
kadar olmadıklarını ve Şevket Beyi soyanların
Ovacık kazasına mensup ismi hatırımda kalmıyan
bir köy ahalisine mensub olduklarını Erzincan
Mutasarrıfı tekid ediyor. Malûmuâliniz olduğu
üzere Meclisten çıkmış olan Teceli takibat Kanu-
nuna tevfikân bundan istifade etmiş olanlar hak-
kında hukuku şahsiye dâvaları kemafissabık ika-
me olunabileceğinden bunlar katiyen tebriei nef-
setmiyor. Eğer Şevket Bey ispat ederse hukuku
şahsiye dâvası açabilir ve bu suretle hakkını ist-
tirdadedebilir. Bu hususta evvelce verdiğim
tahrirî cevap Şevket Bey tarafından kâfi gö-
rülmemiş ve şifahi cevap talebolunmuştur. Şi-
fahi cevabım bundan ibarettir.

REİS — Buyurun Şevket Bey, söz sizindir.

ŞEVKET B. (Bayezid) — Vekil Beyden so-
ruyorum. Hukuku şahsiye bakidir: Hukukunuzu
muhafaza edebilirsiniz, buyurdular. Kendileri as-
ker göndererek asayişini temin etmek mecburiye-
tinde olduklarını söylüyor. Ben nasıl Dersim'e
gider de hukukumu istihsal edebilirim?

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — Efendim siz; beni soyanlar Erzincan'da geziyor dediniz.

ŞEVKET B. — Efendim, ben bunları Erzincan'dadır dedim. Fakat şimdi siz hırsızların Dersim'de olduğunu bahsediyorsunuz..

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — Tahkikat neticesinde sizi soyanların Dersim'e nesup Ovacık kazasından oldukları tahakkuk etmiştir.

ŞEVKET B. (Bayezid) — Evet efendim; eşkıyaların Dersim'den olduğunu bendeniz de biliyorum. Ve Hükümete böyle söyledim. Hükümete söylediğim söz budur.

ABDÜLHAK TEVFIK B. (Dersim) — Efendim, Dersim'in adı çıkmıştır.

ŞEVKET B. (Devamla) — Binaenaleyh, beni soyan eşkıyalar Erzincan'da geziyorlar. Yalnız Meclisi Âlinin nazarı dikkatini celbederim. İsmi söylemek istemediğim arkadaşımızdan birinin de Umraniye meselesinde bir parça eşyası gitmişti. Bu meyanda Hükümet onu Hazineden ve Erzincan'da ayrıca emval ve ganaimden hukukunu tesviye etmiştir. Halbuki benim hukukumu neden vermiyor? Bu hangi kanuna istinaden yapılıyor? Arkadaşımıza veriliyor da bana verilmiyor? Bunu da Dahiliye Vekilinden soruyorum.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — İsmi söylemek istemediğimiz arkadaşımızın eşyası Kemah'ta gasıp ve garata uğramıştır. Bunlar bilâhara istirdadolunmuştur. Mağsup eşya meyanından istirdadedilmiş olanlar satılmış ve bu paradan eşyanın esmanı kısmen tediye olunmuştur. Fakat bu işte Dahiliye Vekilinin katıyen methali yoktur. Bunu da malûmat kabîlinden arz ediyorum. Bu meyanda sizinle beraber şayet soyulmuş olan bâzı zevat bulunaydı bu hırsızlar veyâhut eşya bilâhara elde edilmiş olsaydı, aynen veya esmanı iade edilmek imkânı bulunurdu. Fakat size aidolan eşya bulunmadı.

ŞEVKET B. (Bayezid) — Beyefendi, o eşkıyaların istimanını kabul buyurdunuz. Bize başka bir yol gösteriniz de o yoldan gidelim ve o suretle müracaatte bulunalım.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — Eşkıyanın istimanını kabul ettik. Fakat hukuku şahsiye bakidir. Haklarında dâva ikame eder, hakkınızı alırsınız.

7. — *Lâzistan Mebusu Ziya Hursid Beyin; Akçaabat Müdafaai Hukuk intihabatına dair Dahiliye Vekâletinden sual takriri*

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — Efendim, Akçaabat Müdafaai Hukuk intihabatına dair Lâzistan Mebusu Ziya Hursid Beyin bir takriri vardır ki, Hafız Mehmed Bey tarafından bu sual takriri kabul edilmişti. (Kendisi yoktur, sadaları)

8. — *Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin, Trabzon'a izam olunan heyete, Müdafaai Hukuk intihabatına ve Dahiliye umuruna müdahale edilmekte olduğuna dair Dahiliye Vekâletinden sual takriri*

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — Keza Hafız Mehmed Bey tarafından verilmiş Trabzon Müdafaai Hukukuna ait bir sual takriri vardır.

REİS — Kendisi yoktur, efendim, onu geçiniz.

9. — *Erzurum Mebusu Salih Efendinin, hapsanelere dair Dahiliye Vekâletinden sual takriri*

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — Hapsaneler hakkında Erzurum Mebusu Salih Efendi tarafından verilmiş bir sual takriri vardır. Müsaade ederseniz bunun cevabını vereceğim.

REİS — Salih Efendi yoktur.

10. — *Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin, Nemlizade Midhat Beyin esbabı tevkifine dair suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin şifahi cevabı*

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. — Nemlizade Midhat Beyin İzmir'de yirmi dört saat tevkifine dair Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Bey tarafından verilmiş bir sual takriri vardır. (Hafız Mehmed Bey burada yoktur, sadaları)

REİS — Bir kere takriri okuyunuz efendim. Takrir burada okunsun, fakat kendisi burada yoksa kalır.

Riyaseti Celileye

Nemlizade Midhat Beyin İzmir'de tevkif edilmesi sebebinin Dahiliye Vekâletinden sualine dair tahminen on beş gün mukaddem takdim

ettiğim takriri âcizaneme henüz cevap verilmiş olduğundan mezkûr takriri tekid ve cevabının tesriini teklif ederim.

18 . XII . 1338

Trabzon Mebusu

Hafız Mehmed

REİS — Kendisi burada yoktur efendim.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bu kanunu Esasiyi muhil bir harekettir ki, bu bir cürmü sarıhtır. Böyle bir hareket varsa biz de sual ediyoruz. Bu bir meseeli kanuniyedir. Bu hareket, Kanunu Esasiyi muhil bir harekettir. Bu, nasıl olmuştur?

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Meselei kanuniyedir, istisna kloğru değildir.

SIRRI B. (İzmit) — Nasıl oluyor da tevkif ediliyor?

REİS — Rica ederim söz aldınız mı?

SIRRI B. (İzmit) — Hayır... Vekil Beyefendiye söylüyorum.

NEŞET B. (Kângırı) — Refik Şevket Beye söz verdiniz mi?

REİS — Hayır ona da vermemiştim.

NEŞET B. (Kângırı) — Fakat ona niçin söylemediniz?

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Nemlizade Midhat Beyin Eylül ayı zarfında İzmir'e geldiğine ve orada yirmi dört saat tevkif edildiğine dair Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin bir sual takriri vardır. Mahallinden tahkikatta bulundum. Nemlizade Midhat Bey bizim müsaademizle oraya gitmiştir ve Dahiliye Vekâletine mensubolan memurin tarafından hiçbir...

REİS — Efendim, müsaade buyurun; sahibi takrir burada değildir. Nizamname sarıhtır. Sahibi takrir burada yoktur. Diğer takrirler okunsun, burada olanların takrirleri okunsun. Olmayanlar isterlerse sonra istizah ederler.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (Devamla) Lâzistan Mebusu Ziya Hürşid Bey tarafından verilmiş... (Yoktur sadaları.)

NEŞET B. (Kângırı) — Efendim Vekil Bey, sual sahiplerinin burada olmadığını anladığından cevap vereceğim diyor. Aynı zamanda bu sualler verileli bir ay olduğu halde neden Vekil Beyefendi şimdiye kadar cevap vermemişler? Ve niçin cevap vereceklerini haber vermiyorlar da bu suretle yok, yok diye ıskat ediyor.

REİS — Hayır ıskat değil.

NEŞET B. (Kângırı) — Bu, o demektir.

REİS — Efendim. Sahibi sual eğer mezun bulunacak olursa avdetinde cevabı verilmek üzere tehir olunuyor.

ŞEVKET B. (Bayezid) — Ben buradayım. Ne şekil aldı?

REİS — Efendim. Sahibi sual Ankara'da bulunmazsa ne âlâ fakat Ankara'da elyevm bulunur da burada ispatı vücudetmezse tabii sâkıttır.

CEMİL B. (Kütahya) — Paşa Hazretleri. Cevabın hangi gün olacağı ilân edilir.

REİS — Rica ederim. Söz almadan söz söylemeyiniz.

11. — *Karahisarı Sahib Mebusu İsmail Şükri Efendinin, Yeni Gün Gazetesinin neşriyatına dair suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin şifahi cevabı*

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Efendim Karahisarı Sahib Mebusu Şükri Efendi Hazretlerinin bir takriri vardı. Fakat o takriri bulamadım. Hatırımda kaldığına göre Yeni Gün Gazetesinin, bundan evvel «Yeni bir cidal devri» ve onu mütaakiben «İnkılâbımızın telâkkisi» namıyla yazmış olduğu makale üzerine Dahiliye Vekâletinden bir sual takri vardı. Bu sualde deniliyordu ki :

«Bu makalede, milletin hâkimiyetine karşı irticai bir hareketten bahsolunuyor ve bu irticai hareketin men'i için Dahiliye Vekâletince ne gibi tedâbir ittihaz olunmuştur? Ve böyle irticai bir hareket var mıdır?»

Efendiler, milletin hâkimiyeti sureti katiyede tessüs etmiş olduğundan bu hâkimiyeti milletin elinden almak ve başka ellere tevdi için memleketin hiçbir tarafında irticai bir hareket vâkı değildir. Buna dair şimdiye kadar resmî hiçbir malûmat almamışım ve binaenaleyh, buna karşı sureti mahsusada tedâbir ittihazına lüzum görmemişimdir. Millet hâkimiyetini elde etmiştir, bu halinden memnundur ve inşallah hâkimiyetini ilelebet muhafaza edecektir. Sahibi makalenin yazdığı şeylerden - malûmuâliniz matbuat hürdür, serbesttir - Dahiliye Vekili mesul olamaz. Çünkü sansür yoktur. Her bir gazetenin, memleketimizin her köşesinde yazdığı makalelerin hoşunuza gitmiyenlerini Da-

hiliye Vekâletinden soracak olursanız bu iş, içinden çıkılmaz bir mesele olur. Yalnız evvelce arz ettiğim gibi şunu da tekraren arz edeyim ki sualde mevzuubahsolan Hâkimiyeti Milliye aleyhine hiçbir hareket mevcut ve mahsus değildir.

İSMAİL ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Söz isterim.

REİS — Buyurun.

ŞEVKET B. (Bayezid) — Bendeniz sualime cevabı kâfi görmüyorum. (Geçti sadaları)

REİS — Efendim, yine istediğiniz gibi sorabilirsiniz.

ŞEVKET B. (Bayezid) — Reis Paşa bir noktayı ilâve edeceğim. Hükümetten rica ederim, muamelesini bilhassa millet için siyyanen yapsın. Bunu bilhassa istirahat ederiz. Bu Ahmed dayıdır, bu Mehmed dayıdır, bu efendidir, bu köylüdür demmesin kâfi bu, ben bu millet uğrunda ölüyorum, ben bu millet uğrunda ölür olduğum halde Dahiliye Vekili Beyefendi niçin hukukumu ayaklar altına alıyor? Dahiliye Vekili Beyefendi o arkadaşımın işini nazarı itibara alıyor da benim hukukumu neden ayakları altına alıyor? Ben rica ederim Hükümetten, muamelesini siyyanen yapsın, böyle olmaz.

REİS — Efendim, siyyanen muamele yapılıyor.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — Efendiler, Vekili Muhterem Fethi Beyefendi Hazretleri Buyurdular ki; matbuatta hürriyet vardır. Binaenaleyh matbuata karşı sansür yoktur. Matbuatın yazdığı şeyden Vekiliniz mesul olamaz diyorlar. Bendeniz bu noktada bir dereceye kadar kendilerine hak vermekle beraber meselenin hakikatı böyle olmadığını ve Hükümetin bazan matbuatın yapmış olduğu hilâfi hakikat neşriyat ile alâkadar olduğunu görüyorum. Matbuat bizde öyle bir rezalete varmıştır ki Meclisin kararını... (Şiddetli gürültüler) Evet efendiler, Büyük Millet Meclisinin meşruiyetine, ve kanuna karşı matbuat muzırdır. (Şiddetli gürültüler)

REFİK B. (Konya) — İyi biliyoruz ki Türk milleti gibi matbuatı da serbestir. Millet gazetelerde noktai nazarı söyleyebilir.

REİS — Rica ederim Şükrü Efendi devam

ediniz. (Refik Beye hitaben) Hatibin sözünü kesmeyiniz. Size söz vermedim.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Arkadaşlar, bu kürsü hak ve hakikat kürsüsüdür.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Fakat Reis Paşa Hazretleri, matbuat, Mücadele Milliyede milletin hâkimiyetini müdafaa etmiştir. Matbuat için böyle söz sarf olunmaz. (Şiddetli gürültüler)

LÜTFİ B. (Malatya) — Matbuat bazı olmuştur.

REİS — Rica ederim, arkadaşımız devam buyursun.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Hürriyeti matbuat yoktur, milletin sesi boğulmuştur.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Arkadaşlar, tekrar ediyorum, bu kürsü hak ve hakikat kürsüsüdür. Bu hak ve hakikatı ketmetmek olamaz. (Devam sadaları, sözünü geri almaları)

İSMAİL ŞÜKRÜ B. (Devamla) — Efendiler, matbuatımızın.. (Gürültüler)

ALİ ŞÜKRÜ B. (Trabzon) — Efendim, müsaade buyurun, arkadaşımız söylesin, de ondan sonra siz de söyleyiniz.

REİS — Efendiler, arkadaşlara söz vermiyorum. Rica ederim oturun.

REFİK B. (Konya) — Söz vermediniz, fakat.. (Şiddetli gürültüler, patırdılar)

Reis Paşa Hazretleri, Kürsü Milletten, millete her zaman pişarlık vazifesini yapan, Mücadele Milliyemizce âzami fedakârlığı sebk eden matbuatın şahsiyeti mâneviyesi duçarı hakaret olmuştur. Arkadaşımız sözünü geri almadıkça beyanatına devama imkân yoktur.

YUSUF ZİYA B. (Bitlis) — Reis Paşa, nazarı dikkati celbederiz. Biz de aynı vaziyeti yapacağız. Mademki biz söylemiyoruz. Sizi de söyletmiyeceğiz.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Biz de söyletmiyeceğiz burada.. (Şiddetli gürültüler)

REİS — Efendim Celseyi bir saat tatil ediyorum.

ÜÇÜNCÜ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 4,10

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KATIPLER : Süleyman Sırrı Bey (Yozgad), Hakkı Bey (Van)

REİS — Celseyi açıyorum. Söz İsmail Şükrü Efendininindir.

İSMAIL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — Muhterem arkadaşlar, bendeniz tabii matbuat demekle bilûmum gazetecileri kasdetmediğimi zannederim hepimiz anladınız. (Zan değil katî isteriz sesleri) Ümid ederim ki, Mecliste rüfekam; hak ve hakikati işitecek, dinliyecek bir kulağa maliktir. Hiçbir arkadaşımı tasavvur etmem ki, bir mebusun şu kürsüden söyleyeceği hak ve hakikati gürültülerle boğmak arzu etsin. (Nezaheti ihlâl ediyorsunuz sesleri) Şimdiye kadar zannederim üç senelik bir arkadaşımız, hiçbir zaman şu kürsüde nezaheti tecavüz etmedim. Nezahet dairesini tecavüz eden maalesef bâzı matbuatınızdır. (Doğru sesleri)

Arkadaşlar, arzu eder misiniz ki, Büyük Millet Meclisine hakaretler savursun bir gazete? Matbuat meyânında acaba onun yeri olabilir mi?

YUSUF ZIYA B. (Bitlis) — Olamaz, o paçavradır paçavra...

İSMAIL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — Bendeniz ispat için, işte mevzuu sual olan Yeni-gün gazetesinin o başmakalesini bir daha okuyacağım. Lütfen dinlemenizi rica ederim.

Efendiler, yalnız bir fıkrasını okuyayım (Tarihi kaçır? sesleri)

Tarihi 26 Teşrinisanıdır. Bendenizin takririm bundan bir gün sonra yazılmıştır. Maalesef takririm kaybolmuştur. Şifahen cevap verdiler. Takririmde daha izahat vardı. Şurada diyor ki; «Türk milleti kendi istiklâlini korumaya ve kurtarmaya çalışırken karşısına çıkan düşmanların en şeni Halife ve Sultan olduğunda elbette çoktan karar kılmıştır. Hal böyle iken bu memlekette Sultan ve Padişah istiyen sefil ruhlar bulunabildiğini farz etirecek bâzı emare ve âlâmetler eksik değildir. Biz biliriz ki, onlar vardır ve biz biliriz ki, onlar kendi kanları içinde boğulacaklardır. Bize diyecekler bulunabilir ki; hani ya, yahu hür-

riyet ve serbestî?... Millet emrediyor ki; bu işte hürriyet ve serbestî yoktur. Kokmuş ve muzır fikirleri serbest neşretmeye ve serbest söyleyebilmeye mesâğ yoktur.»

Arkadaşlar şimdi şu gazetede ki kokmuş ve muzır fikirler işte bu fikirlerdir. Kendi iddia eylediği fikirlerle kendisini teçziye etmek, bu gazeteyi kapatmak lâzımdır.

HÂŞİM B. (Çorum) — O Vahideddin'le firar edenlere mâtuftur.

İSMAIL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Buyurun efendim, size de atıyor : «İsterse onu söylemek iddiasında bulunacaklar, Büyük Millet Meclisi âzasından bulunsunlar, biz bu fikri ileri sürerken, tarihin, hakikatın hükümrânlığını ifade etmekten başka bir şey söylemiyoruz, başkasından bahsetmek için işte Fransız İhtilâl ve İnkılâp Tarihi meydandadır.»

Sizi rahatsız etmemek için fıkrâ fıkrâ ayırmıştım. Ondan sonra şurada bir şey söylüyor. Diyor ki : «Büyük Millet Meclisi esasen şekilden ibaret olarak, şekle mâksur olmaya mahkûmdur. (Tatamen okuyunuz, devam sadaları)

Müsaade buyurursanız baştan ayağa kadar okuyayım. (Gürültüler) Heyeti Aliye bendenizin sözlerini beş dakikaya hasretmiyeceğine karar versin. Bendeniz burayı izah edeyim.

HÂŞİM B. (Çorum) — Aynen zapta geçsin.

İSMAIL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — Peki efendim, siz bitarafane hükümlerinizi veriniz, bendeniz okuyayım : (Gürültüler) Okuyorum, rica ederim dinleyiniz efendiler :

«Evet saklanmaya hacet yoktur, önümüzde yeni bir eidal devri açılmıştır. Fakat bu, hiç de uzun sürmeyecek, kısa kesilecek, milletim katî hâkimiyeti ile netice bulacak bir eidaldir ki, mahiyeten çok eski olduğu ve milletçe esasen mahlûl bulunduğu halde bâzı makasit ve şeraite istinaden efkârı umumiyeyi tereddütlere ve teşevvüslere ilka etmek istiyen beş on bakiyyetüssüiyufun himmet

Ve gayretleriyle elyevm mevcut ve pâyidar gibi görünebilmektedir.» Arkadaşlar! Burada demek istiyor ki - beş on bakıyyetüssüuyuf - aşağıki fıkralardan anlaşıldığına göre, Büyük Millet Meclisi âzaları da dâhil olduğu halde beş on bakıyyetüssüuyuftur (Hayır sesleri, gürültüler)

«Milletin, Türkiye Büyük Millet Meclisini teşkile saik olan azim ve hareketi yalnız bir medar ve yalnız bir mihver etrafında temerküz etmişti. Milletın katî hâkimiyetini ilân ve ispat etmek,

Malûmdur ki (Türkiye Büyük Millet Meclisi) nin Teşkilâtı Esasiyesi yalnız ve yalnız bu ruh ve maksadı ifade eylemektedir.

Ve yine malûmdur ki; Türkiye Büyük Millet Meclisi ancak ve ancak bu fikirlere istinadetmek sayesinde dünyayı hayretlere gark eden şu azim muvaffakiyetleri istihsal eyleyebilmiştir.

Daha açığı söyleyeyim mi . Bu muvaffakiyetleri istihsal eden âli kudret, milletın kendisinden ibarettir. Bugün devam halinde bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisini teşkil eden..» Şurası çok doğrudur. (Her tarafı doğrudur sesleri)

«Teşkil eden milletın kendisi olduğu gibi bu türlü meclislerin beş on tanesini daha teşkil ve tatil edecek olan kuvvet de yine milletın kendisidir.

Şurasını çok katî ifadeyle beyan etmek lâzımgelir ki; hiçbir meclis, hattâ Türkiye Büyük Millet Meclisi gibi Teşriden başka İcra kudretlerini de uhdelerinde cemetmiş olan meclislerden hiçbiri, bâzı sözlerin kendi vaziyetlerine izafe ettiği (Büyüklik) lere istinadederek nâmahdut salâhiyetlerle her şeyi yapabileceklerini zannemesinler. (Meclise ihtar bu, ihtar, sesleri) (Ne demek sesleri) Mevcudiyetleri esasen şekilden ibaret olarak.. (Kim demiş sesleri) Şekle maksur olmaya mahkûmdur.» (Gürültüler)

YUSUF ZİYA B. (Bitlis) — Bilâkis şekil başkalarıdır.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Bu da bir fikir olabilir.

HASİB B. (Maras) — Hoca Efendi bu imza kimin?

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Yunus Nâdi..

HASİB B. (Maras) — Kanunu Esasiyenin 35 nci maddesiyle Meclisın feshi salâhiyetini Sultana veren mazbatanın muharriri ve müdafii

olan zattır. Maalesef öyle bir zattır. (Gürültüler, dinliyelim sesleri)

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Bunu bendeniz de söylemek isterim. Rica ederim, bendeniz biraz hakikati izah etmek isterim. Fakat hakikati izah ettirmemek için gürültü lâzımsa dinliyecek kulak yoksa bendeniz de söylemiyeyim. Efendiler; şu makale serapa bir hakikatin yanına büyük bir fesadı gizliyerek ileri sürülmüştür. (Hâşâ sesleri) Bu, (hâşâ) lar efendiler, isterim ki, Büyük Millet Meclisinin ağzından çıkacak hâşâlar, biraz düşünöldükten, biraz akla, mantığa vurulduktan sonra söylenilsin.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Düşünerek söylüyoruz.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Henüz bendeniz sözümü ikmal etmeden hâşa diye bağırarak hiç doğru değildir. (Gürültüler)

REİS — Efendim söz alınız da söyleyiniz. Söz vermiyorum.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Efendiler, bendeniz şu imzadan kuşkulamıyorum. Çünkü bu makalenin sahibi İstanbul'daki Meclisın dağılması salâhiyetinin Sultana verilmesine dair İttihatçılar zamanında mazbatayı yazan, mazbata muharriri olan bu adamdır. (Bravo sesleri, alkışlar)

Bugün Efendiler; hâkimiyetin millete istinadettiğünden ve Mecliste Hâkimiyeti Milliyyeye taarruz eden adamlar vardır diyen ve burada yazan (Gürültüler) ne maksat üzerine mâtuf olabilir, rica ederim bundan maksat nedir? (Alkışlar)

HÂŞİM B. (Çorum) — Kanaatbahş vesaik mevcut mu, neyle sabit?

ALİ ŞÜKRÜ B. (Trabzon) — Makalesi ve imzası mevcuttur. (Gürültüler)

İHSAN B. (Cebelibereket) — Yunus Nâdi Bey çok büyük bir vatanperverdir.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — İşte arkadaşlar, bu matbuat, yani şu gazete diyeceğim. Bir zamanlar bâzı arkadaşlarımızın üç imzalı tavriri dolayısıyla hilâfi hakikat bâzı şeyler yazmıştır. Onların içinde Meclis ağır basıyor. Dağıt Paşa Hazretleri diye Paşaya hitabediyor. Acaba Mecliste bir ihtilâl, fitne mi vardı? (Hâşa, hâşa sesleri) Efendiler... (Gürültüler)

ALİ ŞÜKRÜ B. (Trabzon) — Kimse dağıtamaz.

Lûtfi B. (Malatya) — Hâkimiyet Milletindir Hocam

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Efendiler, bendeniz Dahiliye Vekili Muhtereminin şu cihetten verdiği cevabın kanaatbahşolmadığını ve kendisinin mesul olduğunu işte şu gazeteye iddia edeceğim. İşte matbuat sütunlarında....

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Matbuat serbesttir. (Kürsü de serbesttir sesleri)

NECİB B. (Ertuğrul) — Kürsü serbest değil mi? Büyük Millet Meclisinin hakkı meşru-una karşı isyankâr muamelede bulunduğu halde ve bunu neşir ve Meclise tam ettiği halde Vekil Bey bunları tecziye etmemiştir. (Alkışlar) (Bravo sesleri) (Gürültüler)

ZİYA B. (Bitlis) — Onu Dahiliyenin şifreleri yapmıştır.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Ve sonra Meclis aleyhinde hilâfı hakikat neşriyatı vücuda getiren benim kanaatime göre büyük memurlardır. Dahiliye Vekili Muhteremi bunları tecziye etmemiştir. Bendenize verilen cevap kanaatbahş değildir. Sualimi istizaha kalb ediyorum. (Gürültüler)

REİS — Efendim rica ederim müsaade buyurun bu meseleyi, malûmuâliniz daha evvelece Salâhaddin Bey ve rüfekası bir takrirle Meclise arz etmişti. Bunun üzerine Divanı Riyasete havale buyurdunuz ve zaten Divanı Riyaset de hallediyor. Sahibi makale arkadaşımız da bir mebus arkadaşımızdır. Hükümet bir mebusa karşı ne yapabilir? (Gazeteyi kapatır sesleri)

NEŞET B. (Kângırı) — Usul hakkında söz istiyorum.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Efendim; bendeniz, Karahisarı Sahib Mebusu Muhteremi Şükrü Efendi Hazretlerinin yalnız Dahiliye Vekâletinin mesuliyetine dair olan sözlerine cevap vereceğim. Bu sual takririnin haricinde olarak söylemiş olduğu birtakım şeyler vardır ki ona da alâkadar olan makamlar cevap versin.

NECİB B. (Ertuğrul) — Adana Telgraf Müdürü Tayyar imzalı telgraf var, bu nereye merbut?

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Yalnız Tayyar imzalı değil, Adliye Vekiline merbut memurların imzaları da vardır.

OSMAN ZEKİ B. (Kayseri) — Sivas Valisi de vardır.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Bundan yalnız Dahiliye Vekili mesul olamaz. Diğer vekâletlere mensup memurlar da vardır. (Var, doğru sesleri) Hepsine siy-yanen sual sorulsun! (Devam sesleri)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Teşvik, jandarma şifresiyle olmuştur.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Hayır, katiyen olmamıştır.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Dahiliyeden, sizden teşvik görmüştür. (Gürültüler)

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Hayır, değildir. Buyuruyorlar ki; bu makalede Meclise tecavüz olmuştur ve şu olmuştur, bu olmuştur. Malûmuâliniz matbuat cürümlerini havi olan Matbuat Kanununun 31 nci maddesini tetkik edecek olursanız bu hususta takibatı kanuniyede bulunmak; doğru-dan doğruya müddeiumumilere mahsustur. Bir kusur yapılmışsa müddeiumuminin mensubolduğu daireden, vekâletten sual, istizah yapmak lâzımdır. Yoksa her vakit, her zaman Dahiliye Vekilini mesul edelim demek katiyen caiz değildir ve haksızlık olur.

NEŞET B. (Kângırı) — Bu, hiyaneti vataniye cürmüdür.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Katiyen öyle değildir. Matbuat Kanununa bakınız. (Hiyaneti vataniyedir sesleri) Diğer taraftan bir sual takririnin haricinde olarak İntihabat Kanununun tebdiline dair bâzı rüfeka tarafımdan verilmiş olan lâyhâi kanuniye üzerine Paşa Hazretlerinin burada iradettikleri nutuk üzerine vilâyattan, livalardan ve kazalardan müntehiplere iradettiği sualler üzerine vâkı olan cevaplardan dolayı da her halde Dahiliye Vekâletine tevcihi sual edilmek lâzımgelmez. Dahiliye Vekâleti de diğer vekiller kadar mesuldür. Yalnız Dahiliye Vekili mesul olmak lâzımgelirse onun için rica ederim tenkidat ve muahazatınızda tarafgirane hareket etmeyiniz ve bitarafane hareket ediniz ve sualinizdeki hedefi bihakkin tâyin ediniz.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — Biz Adliye Vekilini de mesul addederiz.

REİS — Efendim meselenin istizaha kalbine dair şifahi bir teklif vâkı oldu. (Hayır sesleri)

Tahriri bir teklif yoktur. Binaenaleyh ruznameye geçiyoruz. (Gürültüler)

Şimdi efendim Dahiliye Vekilinin suale vermiş olduğu cevap kâfi görülmiyerek meselenin istizaha kalbi teklif ediliyor. Kabul edenler lût-

fen el kaldırısın... (Ret, ret sesleri) Kabul edilmiştir.

Efendim vakit geç olduğundan Pazartesi günü içtima etmek üzere Celseyi kapıyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 4,20

İçtimaî âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası

2. — Evrakı varide

İslah ve teksiri hayvanatın Gümrükten muafiyetine dair Kanununun tefsiri hakkında Maliye Vekâletinin tezkeresi

Hiyaneti vataniye ile maznun Kırkkilise Müftii sabıkı Ağâh Efendi hakkındaki evrakın gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi

Hiyaneti vataniyeden maznun Papaz Mardiros ve rüfekası hakkındaki evrakın gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi

Ziraat Bankası Heyeti İdaresi için âza intihabına dair İktisat Vekâleti tezkeresi

Adana'nın senei devriyei istilâsı münasebetiyle Adana'dan mevрут telgraf

Bolu Meclisi Umumisinin küşadına dair telgraf

Büyük Millet Meclisi İcra Vekillerinin sureti intihabına dair Kanuna tezyil edilmek üzere Kütahya Mebusu Cemil Beyin teklifi

Gümüş meskûkâtın şekli tedavülü hakkında Konya Mebusu Hacı Bekir Efendinin teklifi kanunisi

Bâzı fedakârların sureti taltifleri hakkında Lâzistan Mebusu Necati Bey ve rüfekasının teklifi kanunileri

Diyarbakir'de bir ipekçilik tesisi hakkında Diyarbakir Mebusu Hacı Şükrü Bey ve rüfekasının temenni takriri

İstanbul'daki memurunin âcilen terfih ve ikdarları hakkında Burdur Mebusu Subhi Beyle kırk iki refikinin temenni takriri

Reji memurları ve zeriyatı hakkında Siird Mebusu Mustafa Efendinin temenni takriri

Encümenlerden gelen mazbatalar

Reşad Hikmet Bey merhumun ailesi tarafından verilen istidanın Muvazenei Maliye Encümenine havalesine dair İstida Encümeni mazbatası

Avans Kanununun 7 nei maddesine zeylolarak teklif edilen madde hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Kozan Mebusu Dr. Fikret Beyin tam tahsisat meselesi ikinci defa reye konacaktır.

Muhakemat Heyeti ve Tetkik Encümeni intihabatı netayiei

Bugün müzakere edilecek mevad

Dahiliye ve İktisat Vekillerinin cevapları

Varidat Kanunu

Tefsir mazbatası.

